

Stručni rad

VJEŽBE SLUŠANJA ZA UČENIKE 1.RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Tina Jarc

Osnovna škola Milojke Štrukelj, Nova Gorica
POŠ Ledine

Sažetak

Suvremena svakodnevnica donijela je učenicima izloženost velikoj količini informacija, tako da je njihovo slušanje površno. Djeca se povlače u svoj svijet. Kao učitelji moramo nastojati da nas učenici slušaju i prije svega čuju. Ovo je važno uzeti u obzir pri svakoj vrsti slušanja. U svom članku objasnila sam značenje pojma slušanje i načine na koje provedbom vježbi možemo naglasiti njegovu važnost u procesu učenja. Slušanje je vrlo važno jer predstavlja osnovu komunikacije koja je u školi neizostavna. Učitelj je taj na kojeg se učenici ugledaju i kojemu se obraćaju kada su im potrebni vodstvo i pomoć u razumijevanju nastavnog gradiva. Naravno, veliki značaj u svemu ovome ima i učiteljeva priprema za provedbu vježbi. Mora planirati govorno-slušne položaje, a time i smislene aktivnosti. Mora odrediti cilj i vrijeme koje će mu trebati za vježbe slušanja. Dobar učitelj mora se znati prilagoditi situaciji u učionici i ponekad iskoristiti neplanirane trenutke za vježbe slušanja. Vježbe je smisleno ponavljati kako bi se kod učenika razvili obrasci slušnog ponašanja. Ako se učitelj posveti i slušanju učenika, otkrit će se njihovi posebni interesi, znanja i talenti, a s druge strane i njihove slabosti. Sve to učitelj može iskoristiti pri motiviranju učenika za daljnji rad i izgraditi s njima ugodan odnos, koji je neophodan za postizanje izvrsnosti procesa učenja.

Ključne riječi: slušanje, učenje slušanja, slušanje u školi, vježbe slušanja

1. UVOD

Zašto učiti slušanje? Autorice Spooner i Woodcock (2010) ističu da je učenje slušanja kod djece zanemarena vještina. Neophodna je za razvoj sposobnosti igre i uspješne komunikacije s drugima. Sposobnost slušanja podržava razvoj razumijevanja jezika i govora. Neophodna je za usvajanje svih zvukova koji su nam potrebni za govor.

2. SLUŠANJE

Slušanje je ključno za rad u učionici. Neophodno je za komunikaciju. Zajedno s govorom razvija se od rođenja i izuzetno je važno za proces učenja. Predstavlja jednu od četiri vještine (slušanje, govor, pisanje, čitanje) koja je najneopipljivija. Teško je odrediti što se točno događa u glavi slušatelja tijekom slušanja. U tim trenucima slušatelj pokušava shvatiti značenje onoga što čuje. Na nastavi je slušanje svrhovito i usmjereno, ali također nudi mogućnost izgradnje dinamike učenja i razredne dinamike, kao i odnosa te upoznavanja između učenika i učitelja. Na satima razredne nastave imamo više vremena za slušanje. Glavnu vještinu učitelja predstavlja vještina slušanja, odnosno njegovo slušno vrednovanje (sluh za) razine znanja i načina razmišljanja učenika. Učitelj mora znati kreirati opuštenu atmosferu koja omogućuje učenicima da izraze svoja mišljenja i postave pitanja. Učitelj postavlja osnovna pravila komunikacije zajedno s učenicima kako ne bi upadali u riječ jedni drugima i kako bi pažljivo slušali kada netko drugi govori. Slušanje se smatra vještinom koja je najvažnija za učenike, ali je jednako važna i za učitelje (Marentič Požarnik i Plut-Pregelj, 2009., str. 130-132).

2.1. Vrste slušanja

Prema Leopoldini Plut Pregelj razlikujemo sljedeće vrste slušanja:

- Razlučujuće slušanje,
- Slušanje s razumijevanjem,
- Prigodno slušanje,
- Terapeutsko slušanje i
- Doživljajno slušanje.

Razlučujuće slušanje osnova je razvoja sposobnosti slušanja bez koje ne možemo govoriti o dobrom slušatelju. Sposobnost slušnog razlikovanja osobito je važna u učenju jezika, posebice govora i čitanja. S. Pečjak [4] smatra da posebnu pozornost treba posvetiti razvoju razlučujućeg slušanja u predškolskim ustanovama te u prvim razredima osnovne škole jer je ono temelj za sve druge vrste slušanja.

Slušanje s razumijevanjem je najčešći i temeljni oblik slušanja u školskoj situaciji. Čimbenici koji utječu na slušanje s razumijevanjem su: slušno pamćenje učenika, povezanost informacija s predznanjem slušatelja, pozornost i koncentracija [4].

Prigodno slušanje važno je za upoznavanje ljudi i stvaranje novih osobnih kontakata. Tijekom prigodne komunikacije treba strpljivo slušati s razumijevanjem i izbjegavati vrijednosne prosudbe nakon prvih nekoliko rečenica sugovornika. U školskoj situaciji vrlo je važan prigodni razgovor jer učitelju pruža različite mogućnosti upoznavanja učenika i otkrivanja pojedinosti koje o njemu ne bi mogao saznati odnosno otkriti na nastavnom satu. S druge strane, učeniku se pruža prilika da učitelja upozna kao osobu.

Terapeutsko slušanje je slušanje govornika s razumijevanjem i empatijom, pri čemu slušatelj ne vrednuje i ne usmjerava govornikovu aktivnost u verbaliziranje svog

problema, već ostaje samo primatelj poruke. Ovo je izuzetno zahtjevan oblik slušanja, jer od slušatelja zahtijeva mnogo vremena, strpljenja i samodiscipline.

Doživljajno slušanje predstavlja individualan proces koji je pod jakim utjecajem emocija pojedinca. Odnose se na interpretaciju govornog jezika, glazbe i prirodnih zvukova.

2.2. Učiteljevi načini razvijanja vještine slušanja

Pri učenju slušanja učitelj može koristiti vježbe kojima će učenici razvijati svoju vještinu slušanja. Vježbe kojima se uvježbava slušanje ovise o potrebama učenika, njihovoj dobi i interesima. Vježbe je potrebno ponavljati jer se tako stvaraju trajni obrasci slušnog ponašanja. Svrha vježbi je da učenici prenesu stečena znanja u druge situacije učenja. Važno je da učenici budu svjesni vrste svojih poteškoća sa slušanjem. O tome bi trebali razgovarati sa svojim učiteljem kako bi saznali na koji način to utječe na njihov rad u školi te život izvan nje.

3. Primjeri vježbi slušanja za učenike 1. Razreda

Na temelju stručne literature autora [4], [3]. U svom sam odjelu 1. Razreda izvela nekoliko vježbi slušanja koje sam posebno prilagodila za svoje učenike.

Primjeri vježbi:

1. **„Pogodi tko sam!“**: Jedan od učenika okrene se prema zidu i stolu, a učitelj odabere jednog od njegovih drugara koji će mu postaviti izazov: "Pogodi tko sam!"
2. **„Tko ima zvončić?“**: Jedan od učenika žmiri, a netko iz skupine pozvoni zvončićem i postavi pitanje. Onaj koji žmiri pokušava odgonetnuti tko je pozvonio.

Vježba „Tko ima zvončić?“

Izvor: vlastiti

3. **Sve tiše i tiše:** Učitelj i učenici sjede na podu. Učitelj započinje pričati zanimljivu priču. Kada primijeti da ga djeca slušaju sa zanimanjem, počinje govoriti tiše. To radi toliko dugo da na kraju izgovara riječi šapatom. Na taj način kod djece se produbljuje koncentracija, tako da uvijek bavaju i razvijaju sluh te mnogo više pozornosti posvećuju priči i detaljima. Učitelj odmah na početku upozorava učenike da će tijekom izlaganja priče govoriti sve tiše.

Vježba „Sve tiše i tiše“
Izvor: vlastiti

4. **„Poslušajmo“:** Učitelj izvodi učenike van. Kada stignu na željenu destinaciju, učenici zatvaraju oči i nastoje prepoznati što više zvukova. Nakon slušanja mogu izgovoriti, napisati ili nacrtati nazive zvukova.

Vježba „Poslušajmo“
Izvor: vlastiti

5. **„Znak SLUŠAJ“:** Uz pomoć podignutih ruku iznad glave (dogovoreni znak) učitelj poručuje učenicima da želi da ga slušaju.

Vježba „Znak SLUŠAJ“

Izvor: vlastiti

6. **„Slušaj i uradi!“**: Učitelj daje upute koje učenici slijede te izvode aktivnosti (npr.: Ustani. Čučni. Klimni glavom. Mahni desnom rukom. Ako znaš skijati, poskoči...).

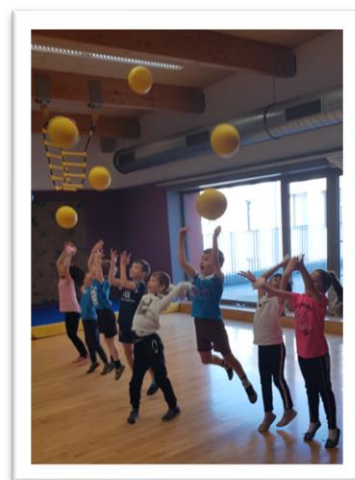

Vježba „Slušaj i uradi“

Izvor: vlastiti

7. **„Stop!“**: Učenici šetaju po učionici. Kada učitelj kaže "stop", učenici se zaustave. Broje do tri i nastavljaju hodati.
8. **„Kartončić“**: Učenici dobivaju kartončice u boji, a učitelj daje upute kako ih postaviti na stol.
9. **„Izmiješana priča“**: Učitelj priča kratku priču izmiješanim redoslijedom, koju zatim učenici spajaju tako da bude ispravno ispričana.
10. **„Naslov“**: Učenici smišljaju odnosno formiraju naslov za tekst koji su slušali.
11. **„Sličice“**: Učenici slušaju tekst, zatim dobiju sličice i odaberu one koje se odnose na tekst.
12. **„Parovi“**: Učenici ispred sebe imaju parove sličica. Tijekom slušanja otkrivaju o kojoj sličici učitelj govori.
13. **„Dopuni!“**: Učitelj čita tekst. Učenici dobivaju sličice koje dopunjuju prema priči koju su čuli.

14. „**Gdje ti je trbuh?**“: Prije nego započnemo ovu igru, svakom djetetu treba biti jasna raspoređenost dijelova njegovog tijela: trbuh, leđa, stražnjica, noge i ruke. Djeca po želji šetaju ili trče po sobi i čekaju određeni uzvik. Kada učitelj upita: "Gdje je trbuh?", svi legnu na trbuhe što je brže moguće. Slično se događa nakon što čuju riječ "ruke" - svi ispruže ruke. Između pojedinih uzvika trebaju postojati razmaci različite dužine kako se djeca ne bi naviknula na brze reakcije.
15. „**Poskočna lopta**“: Svaki učenik ima svoju loptu. Pažljivo slušaju upute učitelja: „Postavi loptu ispred sebe! Baci loptu u zrak!” Na ovaj način izvršavaju zadatak.

Vježba: „Poskočna lopta“
Izvor: vlastiti

16. „**Opuštanje**“: Tijekom slušanja instrumentalne skladbe učenici crtaju cvjetove u boji oko svojih nalijepljenih imena.

Vježba „Opuštanje“
Izvor: vlastiti

4. Zaključak

Sve vježbe koje smo izveli pokazale su se učinkovitima. Učenici su ih rado izvodili, a ponekad su tražili i dodatne. Vježbe sam koristila u različitim situacijama: pri upoznavanju na početku školske godine, u sklopu izvedbe socijalnih igara, u uvodnom dijelu sata, kao oblik motivacije, tijekom odmora između sati, za opuštanje, za usvajanje novih nastavnih sadržaja, za utvrđivanje gradiva i kao kraj školskog sata. S obzirom na to da učenici u učitelju vide svoj uzor, njegov primjer ima vrlo važnu ulogu u oblikovanju djetetove jezične kulture, koja uključuje i slušanje. Različite vještine i sposobnosti koje učenici trebaju steći odnosno razviti na nastavi trajnije su prirode ako ih učitelj svakodnevno njeguje svojim primjerom. Isto se, naravno, odnosi i na vještinu slušanja te ponašanje. Neposredni razvoj slušanja kroz vježbe i prenošenje znanja o govorno-slušnoj komunikaciji ne postiže željeni cilj ako učitelj nije dosljedan u svom ponašanju i usredotočenosti na slušanje, odnosno ako slušanje ne zahtijeva na nastavi. Stoga je potrebno da se učitelj udubi u svoje postupke i analizira svoje slušno ponašanje. Učenik želi da ga čuju. Potreban mu je aktivan slušatelj kada izlaže naučene sadržaje i svoja razmišljanja.

5. LITERATURA

- [1.]Bačelić, A. (2016). *Učiteljeva vloga pri razvijanju spretnosti poslušanja* (Doctoral dissertation, [A. Bačelić]).
- [2.]Dšuban, L. (2010). Razvoj razločujućega poslušanja v 1. Razredu devetletne osnovne škole.
- [3.]Mravlje, F. (1999). Pozorno poslušanje z razumevanjem. Nova Gorica: Educa.
- [4.]Pečjak, S. (2009). Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev – 3. Dopolnjena in razširjena izd., 1. Natis. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [5.]Skrť, Z. (2012). Razvijanje zmožnosti poslušanja z razumevanjem v 3. Razredu osnovne škole.